

Pretisci iz graditeljskog tiska

U ovom broju objavljujemo pretisak članka *Umjetnički paviljon u Zagrebu* iz časopisa

VIESTI

DRUŽTVA INŽINIRA I ARHITEKTA

U HRVATSKOJ I SLAVONIJI

od 15. srpnja 1900.

Prof. dr. sc. **Dražen Aničić**, dipl. ing. građ.

UMJETNIČKI PAVILJON U ZAGREBU DANAS

Često se dosada u tisku navodio podatak da je hrvatski izložbeni paviljon u Budimpešti, nakon milenijske izložbe 1895. kada je proslavljena tisućgodišnjica mađarskog kraljevstva, razgrađen i ponovno sagrađen u Zagrebu. Mogla se, međutim prenijeti samo krovna čelična konstrukcija, dok je zidani dio zgrade izgrađen iznova, te je tako nastalo novo reprezentativno graditeljsko djelo. I danas Umjetnički paviljon u središtu Zagreba služi namjeni za koju je sagrađen: to je hram umjetnosti, prostor u kojem bi želio izlagati svaki likovni umjetnik. Ipak, zgrada je ostala nedovršena: na sjevernom pročelju još su uvijek prazna postolja na kojima je trebalo postaviti kipove osam znamenitih Hrvata, iako su oni na izvornom crtežu pročelja ucrtani. U razizemlju, s pristupom s juga i danas je reprezentativni restoran "Paviljon" za kojeg su prije nekoliko godina izgrađeni novi podzemni pomoćni prostori čime nije narušena izvorna ljepota građevine.

ART PAVILION IN ZAGREB TODAY

It has often been reported by press that the Croatian exhibition pavilion in Budapest, after the 1895 millennium exhibition held in celebration of one thousand years of Hungarian kingdom, was disassembled, transported and assembled once again in Zagreb. However, as the only transportable part was the steel roof structure, the masonry structure had to be rebuilt from the scratch and, in this effort, a new representative masterpiece of architecture was created. Even today, the Art Pavilion, this sumptuous building in the center of Zagreb, still serves its original purpose: it is a temple of art, a space in which every visual artist would like to expose his art. Nevertheless, the building has remained unfinished: the northern facade still has empty pedestals on which sculptures of eight notable Croats were to be placed, which was not done although they did figure on the original drawing of the facade. The ground floor, which can be accessed from the south side, still accommodates a representative restaurant called Pavilion for which new underground accessory rooms were created several years ago, which fortunately did not spoil the original beauty of this edifice.

VIESTI

DRUŽTVA INŽINIRA I ARHITEKTA

U HRVATSKOJ I SLAVONIJI.

U Zagrebu, dne 15. srpnja 1900.

Umjetnički paviljon u Zagrebu.

Priobćeje kr. nadinžinir J. Chvála.
(Sa 2 priloga.)

Na krasnom trgu Franje Josipa, koji se može smatrati produljenjem divnog perivoja Zrinjevca, podignut je po zastupstvu glavnog nam zemaljskoga grada Zagreba novi hram umjetnosti.

Podignuće te lijepe zgrade, koja vrlo zgodno rjesi prije pomenuti trg, omogućila je darežljivost zemaljske vlade, koja je inicijativom glavnara zemlje, preuzv. gospodina bana grofa Drag. Khuen-Hedervary-a, u svrhu podignuća domaće umjetnosti, te u svrhu stvorenja stalnog središta i izložista umjetničkih domaćih izradaba veledušno gradu Zagrebu poklonila željezni koštur hrvatske milenijske izložbena palače u Budimpešti za da se na shodnom mjestu u našem glavnom gradu smjesti te u prije rečene svrhe upotrebi.

Gradsko zastupstvo sa velikom zahvalnošću primilo je taj velevredni dar, pa je neplašeći se vanrednih troškova odmah stvorilo zaključak, da se taj paviljon umjetnosti posveti te što dostojnije izvede i ukrasi.

Rješenje te koji liepo toli i dosta teške zadaće povjereno bijase glasovitim bečkim arhitektom Fellneru i Hellmeru, kojim je pošlo za rukom ta liepu gradjevinu koli u arhitektonskom toli i umjetničkom pogledu uz sudjelovanje domaćih arhitekta i umjetnika savršeno izvesti te prošle godine svojoj svrsi predati.

Dobrohotnim posredovanjem e. k. gradjevnog savjetnika Hellmera dozvolilo je uredništvo austr. mjesečnika za javnu službu (Oester. Monatschrift für öffen. Baudienst), da možemo našim čitateljem u reprodukciji podati nacrt pomenutog paviljona ter navadjamo još za bolje razjašnjenje dispozicije i izvedenje te zgrade sliedeće.

Glavna fačada zgrade situirana je prama gradu naprotiv kemijskom laboratoriju a urešena je iz vana otvorenim stubištem znatnih dimenzija.

Druga fačada situirana je prama državnomu kolodvoru pa čini na svakoga pridošlog veoma povoljan utisak, koji je još time upriličen, što se pred tom fačadom sterc modernu uređen gradski perivoj.

Pošto na strani prama državnomu kolodvoru pomenuti perivoj znatno izpod razine ulice leži, to je bilo moguće na toj strani prirediti izpod izložbenih dvorana veoma prostran restaurant, dočim su izpod vestibula smještene nuzredne prostorije.

Prelazec sada na potankosti gradnje navadjamo sliedeće.

Po krasnim stubama pred zgradom izvedenih od tvrdoga istarskog vapnenca od Retentabor unidje se trima velikima i ukusno izradjenim dverima u vestibul. Stiene i plafond u segmentu izvedena su po sistemu Moniera.

Desno od vestibula smještene su garderobe, lievo toilette, kao i spojno stubište vodeće u souterrain.

Iz vestibula vode troja vrata u srednju dvoranu pod kupulom. Ovaj je prostor, budući imade služiti za reprezentancu i koncerte, najbogatije urešen.

U četvero kutevih te dvorane izvedene su niše urešene sa stranah visokim stupovima od zelenog umjetnog mramora, pa su u njima predhodno smještene alegorički kipovi glazbe i umjetnosti, koji će se s vremenom zamieniti pravim umjetnički izradjenim djelovima naših domaćih umjetnika.

Te stupove završuje na okolo ciele dvorane izvedeni glavni vienaie nad kojim se opet diže uredna balustrada, koju prekidaju postamenti namješteni u osi stupova te služi za podnožje umjetnički izvedenim alegoričkim kipovima slikarstva, kiparstva, arhitekture, crkvene umjetnosti i keramike.

Iznad te balustrade prostire se plafon kupule poput šatora, koji savršava veliko nadsvjetlo bogato urešeno sa slikama na staklu, kojim se nadsvjetlom dvorana razsvjetljuje.

Na srednju dvoranu priključuju se u obliku pakružnice presvodjenim otvorom sa desne i lieve strane posebne dugačke galerije, vlastite te izložbene dvorane, pa su urešene samo jednostavno slikanom užlebinom izpod nadsvjetla, dočim su stiene po uzorku bečke umjetničke kuće crveno pobojene.

Od traga srednje dvorane nalazi se još jedna omanja prostorija sa ravnim plafonom, kojom se dolazi na velik balkou sa kojeg se može pregledati skoro čitav trg Franje Josipa sa perivojom.

Što se vanjštine tiče, to se je trebalo arhitektom prilagoditi postojećoj željeznoj konstrukciji odnosno košturu ciele zgrade.

Façada izvedena je u slogu empir te podsjeća francuzku renaissancu nu ostavljeno je još dosta mjesta za buduće umjetničko ukrašenje iste.

Na podnožjih desno i lijevo od ulaza namjestiti će se dvie jur kod domaćeg umjetnika kipara B. Valdeca naručene skupine. Ostali suda prazni podnožci na stranah paviljona imadu se urešiti kipovima znamenitih Hrvata. U nišama do ceste s jedne i s druge strane namještena su poprsja Michel Angela, Rafaela, Ticiano, Clovia, Medulicia i Carampachia.

Gradnju izveo je, po nacrtih prije rečenih arhitekta, arhitekta Bergman pod vrhovnim nadzorom gradskoga gradjevnog savjetnika M. Lenucia. Graditeljske radnje izveli su na potpuno zadovoljstvo zagrebački dvorski graditelji Hönigsberg i Deutsch, isto tako klesarske radnje klesar Ignac Franc, stolarske radnje Zorinić i Strmski, bravarske radnje Šoštarić, staklarske J. Gnezda, taracarske Kornitzer a namještaj dobavila je takodjer domaća tvrdka Bothe i Ehrman

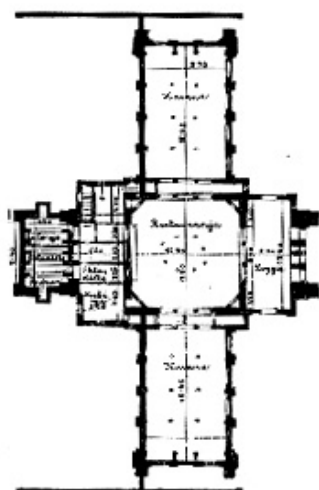
NOVI UMJETNIČKI

PAVILJON U ZAGREBU.

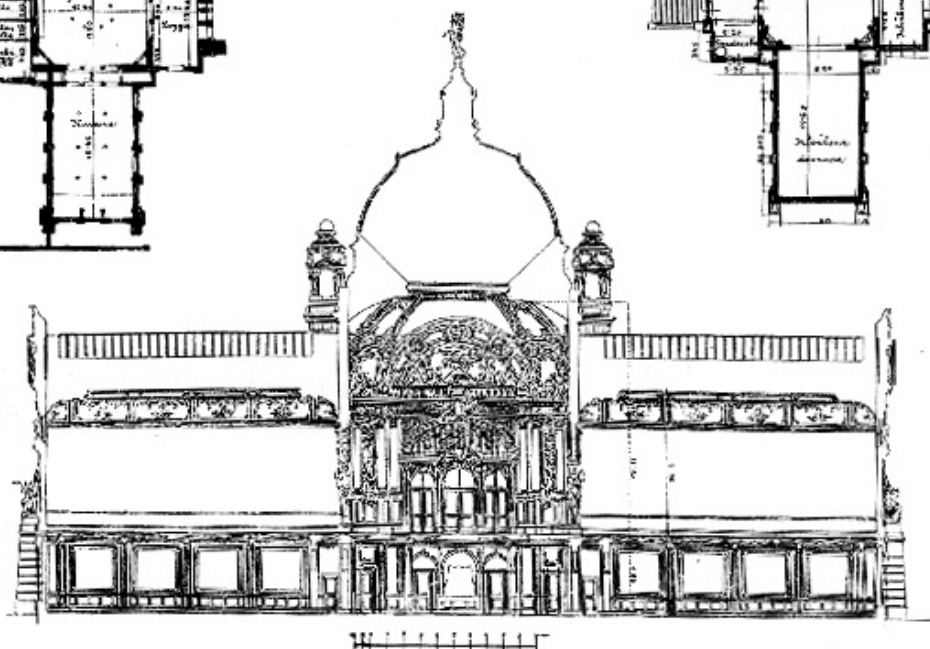
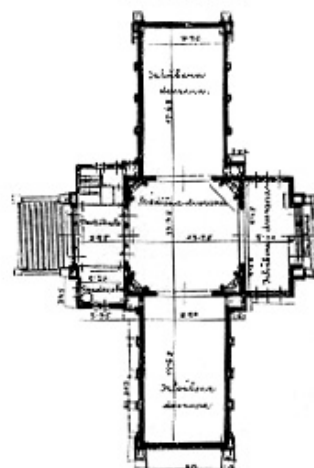
DOLNI TLOST.

GORNJI TLOST.

Stigajlo na Horioz

UZDUŽNI PROSJEK.

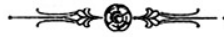
Dekoratívni ures izveli su bečki umjetnici i to kipar J. Völk, dekorater J. Schmier i slikar J. Koll.

Troškovi gradnje paviljona iznosili su 150.000 for.

Sa otvorenjem paviljona priredjena je podjedno i izložba domaće umjetničke kolonije sa prvakom iste, slikarom B u-

kvcem na čelu, pa je time najbolje praktično pokazana svrha te zgrade.

Svečano bijaše paviljon otvoren po Njegovoj Preuzvišenosti g. banu uz prisustvovanje Njegove carske Visosti prejasnog gosp. nadvojvođe Leopolda Salvatora i ostalih velikaša.

Današnji izgled *Umjetničkog paviljona* u Zagrebu